

Utlåtande

Ålands landskapsregering
Lagberedningen
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2023/3076

Datum
2023-05-09

Kontaktperson
Britt Danielsson
Patient- och klientombudsman

ÅOM 2023/9

Utkast till lagförslag avseende förnyad klientavgiftslagstiftning

Ålands Ombudsmannamyndighet har getts möjlighet att ge utlåtande om utkastet till lagförslag avseende förnyad klientavgiftslagstiftning. Syftet med förnyelsen är att utjämna och lindra ekonomiska orättvisor i hur avgifter uppbärs på olika omsorgsnivåer samt ökat stöd för närståendevårdare. Landskapsregeringen önskar ta del av kommunernas beräkningar av vilka ekonomiska konsekvenser de föreslagna ändringarna medför. Ålands Ombudsmannamyndighets utlåtande delges utgående från hur det förnyade lagförslaget specifikt påverkar klienternas ställning och rättigheter.

De föreslagna förändringarna återfinns främst inom närståendevårdares lagstadgade ledigheter, klientavgifter för fortlöpande och regelbunden hemservice, långvarigt serviceboende med heldygnsvård, långvarig institutionsvård samt långvarig familjevård.

Gällande det ökade stödet för närståendevårdare avser förslaget att slopa avgiften som kan tas ut för närståendevårdares lagstadgade ledighet och tjänster under tiden för ledigheten för andra personer som vårdar en anhörig blir avgiftsfria. I den mån dessa avgifter har förhindrat närståendevårdare att ta ut sin lagstadgade ledighet kan förslaget till förändring underlätta för närståendevårdare i sitt uppdrag att vårda närstående i hemmen och på så sätt förlänga vårdtagares möjlighet till kvarboende i eget hem genom att möjliggöra för närståendevårdare att ta ut sina lagstadgade lediga dagar för återhämtning.

Gällande klientavgifter för fortlöpande och regelbunden hemservice är intentionen att ge förutsättningar för lägre och skäligare avgifter för regelbunden hemservice goda. I enlighet med RP 129/2020 rd grundar sig hemserviceavgifterna oftast förutom på inkomsterna även antingen på antalet besök som gjorts hos klienten eller på den tid som använts för servicen. I enlighet med Äldrelag (2020:9) för Åland, 6 § ska kommunen ordna socialservice som till innehåll, kvalitet, tillgång och tillgänglighet motsvarar det behov som finns på grund av antalet äldre personer, deras individuella funktionsförmåga och välbefinnande samt behovet av social trygghet. I enlighet med Lag om klientens ställning och rättigheter (812:2000) 4 § ska när socialvård lämnas klientens

önskemål, åsikt, fördel och individuella behov samt modersmål och kulturella behov beaktas. Socialvård ska således beviljas utgående från individuell behovsprövning och inte utgående från behovet av antal servicetimmars. Utförandet av en beviljad service kan variera stort från en klient till en annan och det är inte ändamålsenligt att tillämpa servicetimmars som mått för avgiften. Det som ska styra beviljandet av vård är behovet oavsett hur lång tid utförandet tar per klient och således är det mer ändamålsenligt och rättvist att bevilja service utgående från antal besök och inte servicetimmars. Besökstiden för en beviljad service kan variera stort från en klient till en annan, men den beviljade servicen är densamma.

Gällande de förändringar som föreslås avseende långvarigt serviceboende med heldygnsvård och långvarig institutionsvård är intentionen att klientavgiftslagen ändras för att utjämna och lindra ekonomiska orättvisor i hur avgifter uppbärs och för att styra socialservicen från service på institution till service inom öppenvården, med fokus på tidiga insatser som hemservice. De föreslagna förändringarna och intentionen är i paritet med gällande lagstiftning för beviljande av individuell service som stöds av självbestämmanderätten.